SVOBODA **СВОБОДА**

UKRAINIAN DAILY **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятаймо про Україну!

VOL XCVII. No. 46. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 10, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 10-го БЕРЕЗНЯ 1990 Ч. 46 РІК XCVII

ЗБЕЗЧЕСТИЛИ МОГИЛУ В. СТУСА

В. Стус

Київ. — Київська газета „Молодь України", орган Центрального Комітету ЛКСМ (комсомолу) Укаїни помістила у виданні з 27-го лютого інформацію про забезпечення могили поета Василя Стуса, який, як відомо, помер у пермському концетраційному таборі у вересні 1985 року, і останки його разом з останками тамже померлих його друзів Юрія Литвина і Олекси Тихого були перехованi на Байковому цвинтарі в Києві 16-го листопада 1989 року.

Письменник Юрій Покальчук, автор замітки п. з. „Зупиніть герострaтів", пише з цього приводу таке: „Нещодавно на сторінках 'Молоді України' йшлося про акт вандалізму стосовно скульптурних творів видатного нашого мистця Івана Гончара. Невідомі злочинці потрощили скульптурні портрети історичних діячів України. Щойно автор статті задав питання — чи це випадково, які темні сили стоять за цими діями? А ось новий акт вандалізму (якщо не зумисного злочину) — глумлення над могилою видатного нашого поета Василя Стуса. Кілька днів тому могила була спалена".

Далі автор, роздумуючи над випадком, пише:

„У когось, хто живе на українській землі, хто вважає себе громадянином Києва і України, піднялася рука на нищення ще свіжої після перезахоронення могили...

Сьогодні те, за що постраждали ці люди, — питання про національне самоствердження України, її мови й культури, — стоїть в центрі уваги всієї республіки. Ще не встигли поставити пам'ятника поетові, ще лиш вінки, квіти й портрет. Все спалено підлою рукою.

Залишки рамки від портрета, разом із залізними рештками значка Народного Руху України за Перебудову, який я особисто почепив на портрет Стуса, ми знайшли посередині могили, а портрет стояв у головах. Отже, питання про випадковість відпадає.

Ми живемо сьогодні в час гострої політичної ситуації, в напрямі демократичного поступу, плюралізму думок і поглядів.

Хтось все ще не може заспокоїтись, відмовитись від сталінсько-брежнєвських ідей, погодитись з тим, що українська мова і культура займають і матимуть своє законне місце серед мов і культур інших народів, що живуть на Україні.

Чи не час нашим органам охорони правопорядку взятися пильніше за охорону національних здобутків культури, усього того, що сьогодні народжується, піднімає голову, врешті має рости і розвиватись саме тут, на Україні, на своїй Батьківщині.

Аналогічні дії можуть повторюватися. Час зупинити 'геростратів', притягати до кримінальної відповідальности тих, хто посягає на нашу національну гідність, на нашу культуру, на нашу мову" — пише в кінці замітки Ю. Покальчук не згадуючи, очевидно, що злочинними „геростартами" можуть бути „органи охорони правопорядку" про яких він пише у своїй замітці.

Заплянували панель в Чикаґо про сучасну Україну

Чикаго. — Заходами Товариства Сприяння Народному Рухові України за Перебудову тут відбудеться в суботу, 24-го березня, панель на тему: „Проблеми України сьогодні і завтра".

Виступлять три керівні діячі НРУП з України, а саме: редактор „Літературної України" Борис Рогоза говоритиме про українську совєтську пресу в обличчі перебудови; економіст Олег Білорус буде доповідати про можливості економічних реформ і про економічні програми перебудови; відомий публіцист Іван Дзюба з'ясує духовно-культурну проблематику, виголошуючи доповідь на тему „Параметри культурного відродження".

Цей панель у Чикаго подасть найповнішу досі аналізу ситуації і змагань в сучасній Україні. Зустріч-панель відбудеться в авдиторії собору свв. Володимира і Ольги, в 6-ій год. вечора. Вступ — 10 дол., а від студентів — 5 дол., призначено на Фонд Допомоги Україні.

В Нюарку буде „Українська плаза"

Нюарк, Н.Дж. — Українська громада існує в місті Нюарку вже багато років і принесла багато позитивного своєму довкіллю. З вдячністю українській парафії та українській громаді місто Нюарк вирішило перезвати перехрестя Sanford Avenue і Ivy Street назвою „Ukrainian Plaza".

З цього приводу в неділю, 25-го березня, відбудеться відкриття та посвячення нових написів. Парафія запрошує прийти до церкви Св. Івана Хрестителя о год. 9:30 вранці на Службу Божу, після якої всі перейдуть на місце перехрестя на відкриття. Після відкриття в залі під церквою буде кава і перекуска.

У травні відбудеться розпродаж українських марок

Вашінгтон. — Українське Філателістичне і Нумізматичне товариство, яке нараховує понад 300 членів, проголосило на початок травня розпродаж 850 українських марок, монет і стародавніх медалів, в часі якої збирачі зможуть закупити рідкісні зразки української філателії.

Це вже 51-ша така розпродаж, яка відбудеться поштовим шляхом. Зацікавлені покупці можуть переглянути і замовити, що бажають ,на підставі каталогу в якому подані всі експонати, виставлені на продаж. Каталог разом із газеткою „Тризуб" можна замовляти вславши 1 дол. на адресу: B.O.Pauk, 2329 W. Thomas, Chicago, Ill. 60622.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ В ЙОНКЕРСІ

Йонкерс, Н.Й. — Тут у неділю, 25-го березня о год. 2-ій по полудні в домі СУА відбудеться Шевченківський концерт. Цей концерт підготовляють учні зі своїми учителями школи українознавства при парафії св. Михаїла. В програмі святочне слово, спільні деклямації інсценізації й співи.

Громадянський форум має надію на перемогу у виборах в Чехо-Словаччині

Прага, Чехо-Словаччина. — Як повідомила чехословацька газета „Млада Фронта", опозиційний рух Громадянський форум, який очолив боротьбу народу проти комуністичної диктатури, сподіється на перемогу в заплянованих в країні на червень виборах, які стануть першими з того часу, як комуністи захопили владу в Чехо-Словаччині після Другої світової війни.

Громадянський форум являє собою коаліцію політичних партій, що є в опозиції до комуністів, і користується найбільшою популярністю чехо-словацького народу. Як заявив керівник Фронту Ян Урбан, його організація нині є єдиною в країні групою, яка має чітку політичну і соціяльну програму і здатна очолити країну на шляху до змін.

На думку Я. Урбана, у виборах Громадянський Форум набере від 40 до 60 відсотків голосів виборців. Створений Вацлавом Гавелом торік у приміщенні невеликого празького театру, Громадянський форум, по суті, навіть не претендує на ролю політичної партії. Його головна мета — „гарантувати мирний перехід до справді демократичних форм правління".

„Після того, як в країні зникне небезпека відродження диктатури, що йде від 'недобитих' комуністів, в існуванні такої організації як Громадянський форум попросту відпаде необхідність, — сказав Михайло Зантовський, представник Форуму, 29-го грудня минулого року, коли В. Гавель став президентом країни. — Єдине, що ми можемо тепер обіцяти чехо-словацькому народові — це напружену працю в поті чола. Якщо ми дійсно хочемо 'вернутися в Европу', ми не маємо іншого вибору".

КОНЦЕРТ У ВАШІНГТОНІ

Вашінгтон. — Тут у вівторок 13-го березня, відбудеться концерт української музики, пісні та гумору у виконанні артистів з України: солістки Київської опери Ірини Даць, сопрано, українського ансамблю Київської фільгармонії „Рідні наспіви" під мистецьким керівництвом Анатоля Мамалиги. В програмі концерту виступ гумориста-чаклуна Олександра Мороза. Концерт відбудеться в українському католицькому національному соборі, 4250 Гарвуд ровд, північний схід Початок о год. 7:30 вечора.

В Ню Йорку приготовляються до Шевченківської академії

Ню Йорк. — Цьогорічні відзначення Шевченківських роковин в Ню Йорку включатиме представленя драматизації двох поем поета-генія українського народу, у виконанні відомої Студії Мистецького Слова під керівництвом Лідії Крушельницької.

В першій частині програми, яка відбудеться в неділю, 18-го березня ц.р., буде виконана поема „Невольник" з участю мовного хору і дієвих осіб в ролі: Батька, Ярини, Степана і ворожки. В другій частині буде монтаж п.з. „Думи мої" з політичних поем Тараса Шевченка: „Великий Льох", „Суботів", „Чигирин", „Розрита могила", „Псалом 43" і інші. В монтажі братимуть участь 18 членів Студії.

Святкову доповідь виголосить ред. Володимир Барагура.

Студія Мистецького Слова раніше успішно виконала подібну програму у Вашінгтоні, минулої осени, з нагоди крайових відзначень 175-ліття народин Тараса Шевченка і 25-ліття побудови пам'ятника у столиці ЗСА.

Шевченківська академія відбудеться під патронатом Об'єднаного Комітету Українсько - Американських організацій міста Ню Йорку — Відділ УККА, при співпраці Наукового Товариства ім. Шевченка.

За сценічне оформлення відповідає Володимир Клех, який приготовляв декорацію для п'єси „Ярослав Мудрий", музична обробка — д-р Ігор Соневицький, і хореографія — Оля Ковальчук-Івасівка.

Шевченківська академія почнеться о год. 3:00 по полудні в залі Вашингон Ірвінг Гай Скул, при 16-ій вулиці й Ірвінг Плейс в Ню Йорку.

В Австралії судять „воєнного злочинця"

Мельборн, Австралія. — В Австралії розпочався ще 26-го січня перший процес проти так званого „воєнного злочинця" Івана Полюховича (псевдонім „Іванечко"), який, згідно з обвинуваченням спеціяльного прокуратора, має на своїй совісті вбивство кільканадцятьох людей, включно з жінками і дітьми, під час Другої світової війни у селах біля Рівного на Волині в 1941-43 роках. Він нібито брав також участь у винищуванні 850 жидів в гетто в Ратниках у вересні 1942 року. Після закінчення війни він еміґрував із Західньої Німеччини до Австралії на підставі ДП-квоти.

Справу започаткування судових процесів над „воєнними злочинцями", після майже 50-літньої давности, підхопила совєтська преса, роздуваючи злочинність українців, балтійців й інших народів поневолених Москвою, до нечуваних меж. П. Боднар, голова районового комітету в Зарічному (Волинь) заявив кореспондентам, зокрема совєтським, що три роки тому згаданий район й багато інших районів на Волині формально зверталось з петиціями до уряду Австралії і висилали копії австралійським парляментаристам, домагаючись, щоб „воєнні злочинці" були притягнуті до кримінальної відповідальности. „Сьогодні, — заявив Боднар, — наші вимоги сповняються".

Хто є І. Полюхович „Іванечко"? Перед війною працював лісничим. Коли Волинь окупували гітлерівські війська він зголосився до німецької поліції. Спершу постачав інформації про совєтських активістів, перед після 1939 року, а пізніше прилучився до тих, які самі виконували злочини, — пише в інформації орган Товариства „Україна" газета „Вісті з України" у числі 7 з 1990 року.

Минулого року делеґація правників з департаменту дослідів воєнних злочинів відвідувала Совєтський Союз і побувала в Рівному щоб зустрінутись з „наочними свідками" злочинів І. Полюховича, який як пише згадана газета, „заховався у столиці південної Австралії Аделяйді". Делеґація отримала документи і записала свідчення свідків на магнетофонну стрічку. Очевидно, „опікувалось" австралійськими гостями бюро совєтської прокуратури в Рівному.

Вже раніше австралійський парлямент прийняв закон про покарання злочинців, які доконали злочини проти людства поза кордонами Австралії і не були під час доконання злочину громадянами тієї країни.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОСАДИ ПРЕЗИДЕНТА

Івано-Франківське (УПА, М. Муратов). В суботу, 3-го березня, голова УГС Левко Лук'яненко, який став тепер депутатом ВР УССР, висловив протест проти запровадження президентської форми правління, оскільки така форма є більш централізована, ніж парляментська. Він пояснив свою думку тим, що в країнах Заходу існують загальнодемократичні традиції та механізм контролі президентської влади. В СССР, при однопартійній системі, немає досвіду взаємодії між верховною владою і демократичними партіями та організаціями. Механізму контролювання дій президента нема. „Отже за наших умов об'єднання функцій голови держави та голови уряду в одній особі вкрай небезпечне, бо може привести до жорстокої диктатури" сказав Л. Лук'яненко.

Л. Лук'яненко вважає, що доки не утвориться кілька політичних партій і не з'явиться досвід міжпартійної боротьби і розв'язання конфліктів запроваджувати президентську форму правління недоцільно.

Такої ж думки дотримується Івано-Франківська організація „Рух" яка на зборах 28-го лютого прийняла резолюцію, в якій висловлюється протест проти введення президентської форми заки не створено багатопартійну систему і не укладено новий союзний договір. Учасники зборів надіслали телеграму з цього приводу до Комітету конституційного нагляду та народним депутатам СССР від України Ткачукові й Павличкові.

Понад 2,000 членів Івано-Франківської організації „Рух" закликали громадськість протестувати проти запровадження посади президента. Місцевий міський осередок УГС на поширених зборах 2-го березня також висловився проти президентського посту в Кремлі.

Голова тернопільського Товариства „Меморіял" Марія Куземко, яка тепер обрана депутатом ВР УССР, 3-го березня оголосила голодівку протесту проти аморальної поведінки її суперника на виборах — ректора Тернопільського Народно-Господарського Інституту Олександра Усенка та його довіреної особи. Згадані особи шантажували М. Куземко та її доньку напередодні виборів. Марія Куземко вимагає скликання пленуму обкому партії та притягнення Усенка до відповідальности як члена бюро обкому. В годині 4-ій по полудні 3-го березня Марія Куземко вийшла до обкому партії з транспарантами, на яких сказано, що вона протестує проти шельмування її особи Усенком та проти шантажування її доньки Лариси довіреною особою Усенка. На знак солідарности з М. Куземко біля обкому партії зібралося близько 3,000 людей. Тоді до голодуючої вийшов секретар обкому, який відає сільським господарством, і просив припинити акцію до наступного пленуму обкому. Марія Куземко відмовилась, заявивши, що лише зробить переву на день виборів 4-го березня, а 5-го знову продовжить голодівку.

ДОПОВІДЬ ПРОФ. Д-РА СІКОРИ З КИЄВА

Філядельфія (НТШ). Осередок Праці НТШ у Філядельфії повідомляє українське громадянство, що в п'ятницю, 16-го березня, в год. 7:30 вечором відбудеться доповідь голови Соціяльно-Економічної Служби Народного Руху України за Перебудову проф. д-ра Веньямина Сікори на тему „Сучасні соціяльно-економічні проблеми України".

В Огайо відбудеться виставка писанок

Дейтон, Огайо. — Тут в місцевому Інституті мистецтва відбудеться від 20-го березня до 29-го квітня, виставка українських писанок роботи двох сестер-мисткинь Тані Осадці і Аки Переймм, як також малюнки олійні, акрилік і акварелі роботи А. Перейми.

Виставка має назву „Жива традиція" і її частинно спонзорує щоденник в Трой Огайо. Виставлених буде біля 400 писанок і мистецька творчість Аки Перейми. Обі мисткині переведуть також в днях 31-го березня і 7-го квітня навчання писання писанок за оплатою 35 дол. від особи та зі знижкою для членів Інституту і старших віком. 8-го квітня мисткині виступлять з показом писання писанок в крамниці музею і там можна буде також закупити писанки.

Т. Осадца отримала окрему стипендію на продовжування студій над писанкою і на навчання писанкарського мистецтва.

З нагоди плянованої виставки писанок видано мистецьку афішу із кольоровими зразками різних писанок і написом „Жива традиція і українські великодні писанки".

У СВІТІ

В ЄРУСАЛИМІ ЛЕЙБОРИСТСЬКА партія відкинула нові вимоги прем'єр-міністра Іцака Шаміра, які він поставив перед початком переговорів з палестинцями в справі миру на Близькому Сході. Лейбористи дали спершу один день, а відтак ще чотири дні партії Лікуд до надуми, бо в іншому випадку є великі можливості, що уряд Ізраїля розпадеться. Провідник лейбористів Шімон Перез разом з міністром оборони Іцаком Рабіном та іншими членами кабінету з їхньої партії вирішили піддати американський плян Джеймса Бейкера під голосування в кабінеті уряду. Якщо цього пляну Бейкера для започаткування переговорів Ізраїля з палестинцями не схвалять, а всі майже певні цього що так воно й буде, то тоді міністри-члени Лейбористської партії розпічнуть процес ліквідації теперішнього уряду. Після довгої та дуже серйозні дискусії ізраїльський кабінет не виніс жодного рішення в справі американського пляну і дальшу дискусію та евентуальне голосування перенесено на неділю.

У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ опозиційна Соціял-демократична партія пропаґує об'єднання Німеччини шляхом переговорів, а не шляхом приєднання. Цікавим є те, що ця пропозиція є відгомоном багатьох осіб, число яких зростає з-дня-на-день. Одначе, ця пропозиція є протилежною до закликів канцлера Гельмута Коля, який пропаґує швидке економічне та валютне об'єднання, а потім злиття Німеччин згідно зі законами західньонімецької конституції, де допускається приступлення будь-якої частини Східньої Німеччини лиш одобренням такої дії загальним голосуванням. Пропозицію Соціял-демократичної партії подав до відома її провідник Ганс-Йохен Фоґель, заявляючи, що „Східня Німеччина не є обезголовленою країною, яку треба приєднати, то є 16 міл. людей, які самі боролися за свою свободу. Ми мусимо в цій справі з ними переговорювати, як з рівноправними партнерами".

СОВЄТСЬКА ПРЕСА РОЗПОЧАЛА АТАКУ НА Ф. КАСТРА

Москва. — Після майже однорічної мовчанки і толерування критики нової совєтської перебудовної політики кубинським диктатором Фіделом Кастром, совєтська преса й інші засоби масової інформації, зокрема радіо і телевізія, розпочали серйозну атаку на диктаторський режим Кастра, одинокий в Центральній Америці, після прогри сандиністів в Нікараґуа і приходу до влади 14-партійної коаліції.

Як відомо, Ф. Кастро, перед приходом до влади Міхаїла Ґорбачова в березні 1985 року і коротко після цього отримував велику економічно-фінансову допомогу і військове постачання для випосаження відносно великої кубинської армії, яка виконувала також певні функції для Москви в Анголі, Етіопії та інших країнах світу, зокрема в Нікараґуа та постачала тій країні новочасну зброю. З огляду на економічну кризу в самому Совєтському Союзі, нове керівництво імперії значно скоротило допомогу для Кастра, поставивши його у прикре положення.

Від того часу на Кубі почали появлятися голоси критики змін в Совєтському Союзі. Правда, Кастро ніколи не атакував М. Ґорбачова персонально, а кубинські засоби масової інформації не називали його по імені при розгортанні критики горбачовської політики перебудови і демократизації суспільства.

Президент Ф. Кастро не скривається з критикою совєтської перебудови, а у грудні минулого року, розпочав пряму атаку на цю нову політику, не називаючи поіменно генерального секретаря ЦК КПСС і президента СССР М. Горбачова. Він нарікав, що під теперішню пору є тяжко будувати і скріплювати комуністичні системи у світі, бо інші, мовляв, „створили атмосферу для критики і виявлення недоліків комуністичних країн, підривали основи комунізму і комуністичних партій та їхніх керівників в світі, розлюзнили соціялістичну дисципліну членства і народних мас, створили хаос і анархію на усіх відтинках життя". — заявив Кастро.

Розгублення в Кубі розпочалося від того часу, як газета „Ізвєстія", публікуючи минулого тижня список боржників, які винні Совєтському Союзові поважні суми за товар і зброю, поставила на перше місце Кубу, як першого довжника, який повинен заплатити Москві 24 біл. дол. Західні спостерігачі твердять, що це тільки за доставу зброї, а інший рахунок Кастрові треба б представити за товари першої потреби, зокрема харчові продукти.

Перший виступив проти кастра і його режиму, правдоподібно з доручення кремлівських керівників, Владімір А. Орлов, колишній кореспондент інформаційного агентсва „Новості", а тепер співробітник Інституту для міжнародних зв'язків. Він назвав кастрівський режим „брежнєвським комунізмом", а при тому звернув увагу на зріст дисидентського руху в Кубі, немов підказуючи антикастрівським кубинцям, що час розправитися з їхнім ватажком. Орлов особливо критикував Кубинський комітет для оборони революції, який втягнув у свої ряди майже усіх активних комуністів. Найгрізнішою зброєю проти Кастра тепер є економіка і брак дослівно всього: хліба, м'яса, масла, молока та інших продуктів, які вже від двох років раціоналізовані, — каже Орлов і передбачує сумний кінець для кубинських революціонерів і їхнього керівника Ф. Кастра.

Становище в Афганістані нормалізується

Ісламабад, Пакістан. — Як повідомляють з пакістанських джерел, в середу, 7-го березня кабульські військово-повітряні сили розбомбили Баграм — велику летунську базу Афганістану, на якій відбивалися від урядових військ генерал Шах Наваз Танай і його прихильники, що повстали проти комуністичного режиму в Афганістані. Потім Танай, як уже інформовано, втік через кордон у Пакістан, де зустрівся з лідерами муджагедінів, але незабаром знову повернувся на афганську територію.

Генерал записав на магнетофонну стрічку двохвилинне звернення до своїх прихильників. „Я в Афганістані, — звучить голос Таная на стрічці. — Я посилаю цю касету своїм друзям за кордоном, щоб вони передали її вам на радіо. Ми підняли повстання і продовжимо боротьбу", — говориться у зверненні Таная, який до заколоту був міністром оборони Афганістану.

Західні дипломати повідомляють, що в четвер стрільба в Кабулі припинилася, хоч сутички тривають в районі міського летовища і навколо бази Баграм.

Президент Афганістану Наджібулла, який усунув Таная з посту міністра оборони, заявив, що заколот придушений. Даних про жертви не повідомляють, але вважають, що загинули сотні людей. У середу Наджібулла відвідав поранених у кабульській лікарні. Він заявив, що вірні йому військові частини контролюють всі військові бази країни.

У середу вранці військові літаки, пільоти яких приєдналися до заколоту, спробували зробити ще один налет на Кабуль, але були відігнані зенітним вогнем. Повідомляють, що коли вони бомбардували президентський палац у вівторок, проти заколотників не вилетіли урядові винищувачі. Очевидно, більша частина авіяції, що є головною опорою комуністичного режиму, або приєдналася до Таная, або дотримувалася невтралітету, очікуючи, хто візьме верх.

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша проголосила в середу, 7-го березня, плян введення обов'язкових етикеток з інформаціями про споживчі якості всіх продуктів. Секретар служби здоров'я та обслуги населення д-р Луіс Салліван у своїй промові на конференції присвяченій харчуванню сказав: „Наші крамниці з продуктами стали подібні на „Вавилонську вежу", споживачі повинні бути лінгвістами, науковцями та ясновидцями, щоб зрозуміти зміст етикеток". Плян, який увійде в дію через рік громадського обговорення, вимагатиме наявність ширшої інформації на всіх продуктах харчування включно з наявністю товщів, холестеролю, волокнини, кальорій та їх кількості. Управління харчами і ліками регулює продаж харчів на 350 біл. дол. за рік та лише 30 відсотків цих продуктів мають відповідні етикетки з інформаціями про кількість протеїни, жирів, вітамінв та інших складових частин. Решта 30 відсотків позначається етикетками добровільно, а останніх 40 відсотків не має жадних етикеток з інформаціями. Нові зміни матимуть вплив на позначення всіх 20,000 різних етикеток у звичайній продуктовій крамниці. Плян д-ра Л. Саллівана визначатиме конкретне значення таких термінів, як „мало жирів" або „багато волокнини".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274 6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Провокування кризи на Далекому Сході

На наших очах ліквідується в Европі рештки залишок із Другої світової війни. У минулому році провалився внутрішній берлінський мур, скасовано дротяні застави на кордоні Мадярщини до Австрії, скасовано їх на кордоні Східньої Німеччини в сторону Чехо-Словаччини. Останнім видимим знаком відречення від учорашніх божків було зруйнування пам'ятника Леніна у Букарешті в Румунії, при чому бронзову постать Леніна залишили — щоб її продати якомусь дивачному колекціонерові! Але ці европейські реформи разом із процесами, які проходять на терені СССР, не торкаються азійського континенту. В останніх днях американська преса принесла кілька алярмуючих вісток, які тільки тому не наробили великого шуму, бо сенсацією став провал сандіністської диктатури в Нікараґуа і Ґорбачов стягнув увагу світу на свою особу — посіганням по диктаторську владу.

Єдиною країною у світі, яка все ще поділена на основі Ялтинського договору між Сталіном і Рузвелтом та в якій нема ще формального муру — це Корея. Коли у 1950 році комуністична Північна Корея перевела інвазію до демократичної Південної Кореї — тодішній президент Гаррі Труман поспішив із збройною допомогою Південній Кореї. Зробив помилку, що відкликав з командного посту генерала Даґлеса МекАртура, геніяльного стратега, образившись, що МекАртур критикував його нефахові накази з Білого Дому. Війна гривала три роки і скінчилася щойно тоді, коли наступник Трумана, Д.Д. Айзенгавер загрозив Китаєві, протекторові Північного В'єтнаму, що скине атомову бомбу на китайський промисловий центр у Манджурії. Створено між двома корейськими країнами здемілітаризовану зону, на три і пів милі широку і 155 миль довгу. У минулих шости роках південнокорейські військовики виявили вже чотири підземні тунелі, що їх прокопано з півночі попід здемілітаризовану зону. Південнокорейські часописи твердять, що таких тунелів було вже десять. Вийшло теж на яву, що уряд Північної Кореї спровадив із Швеції машини, які прокопують землю без того галасу, що його роблять машини гнані електричним мотором.

Південнокорейський міністер військових справ публічно закинув Північній Кореї, що вона плянує інвазію до Південної Кореї з покористуванням підземними тунелями, щоб здобути блискавичну перемогу, заскочивши несподівано Південну Корею глибоко на її території. У минулому тижні при досліджуванні такого одного тунелю вибухла міна. Щасливо, ніхто з вояків не потерпів, а згинула лише собака. Північнокорейські власті — за старим комуністичним принципом — цинічно заперечують, наче би вони прокопували будь-який тунель і наче би вони плянували наїзд на південного сусіда.

Хоча північнокорейська армія куди численніша від південнокорейської і більш здисциплінована, проте трудно уявити, що тамошні комуністичні вожді такі короткозорі і немудрі, що не здають собі справи з реальної ситуації. Америка все ще зберігає у Південній Кореї — і в здемілітаризованій зоні — своє військо. Воно невелике, радше символічне, як наявний доказ опіки Америки. Чи сама одна Північна Корея зважилась би на провокування війни з Америкою? У Корейській війні справжнім поважним воєнним противником був суходільний Китай. Чи теперішні китайські сталіністи стоять за тими провокаторськими ходами північних корейців. Чи вони рішені спровокувати війну, щоби відвернути увагу світу від свого тиранського режиму? Коли в минулому місяці Секретаріят Організації Об'єднаних Націй проголосив комунікат своєї Комісії людських прав, де натавровано Китай із наведенням фактів повного порушування людських і громадських прав, то китайський уряд страшенно обурився на „втручання у внутрішні справи" Китаю.

У світі все можливе. Не можна виключити, що обережну політику президента Буша, який вірить у зміну ситуації в Китаї і рекомендує терпеливість, — не є виключене, що Пекін цю політику приймає як доказ слабости Америки. Не можна виключити на 100 відсотків, що китайські задурманені вожді невичерпним людським потенціялом китайського народу — поверх один більйон душ. Але ж кількість у новітній війні не рішає — і це напевне знають китайські військовики, які покінчили новітні академії. Чи могло б таке статися, що Північна Корея, підштовхнена Китаєм, спровокує велику кризу? У всесвітній історії бували подібні прецеденти. Адже Першу світову війну спровокувала підштовхнена царською Росією мала Сербія, вбивством у Сараєво архикнязя Франца Фердинанда і його дружини! Але 1990 рік не є роком 1914-им. І хоч усе у світі можливе — треба дуже сумніватися, щоб щось таке могло повторитися...

М. Мельник

ЦІКАВО, ЯК РОСІЯНИ РОЗВ'ЯЖУТЬ ПРОБЛЕМУ ЛИТВИ?

У виборах до Верховної Ради, литовські самостійники побили коаліцію росіян та їхніх вислужників у подавляючий спосіб. Між переможцями є теж значна кількість членів Комуністичної Партії Литви, які теж є литовськими самостійниками. Тепер ця коаліція без труду може у Верховній Раді ухвалити вистyп Литви з СССР. Чи вони це зроблять? А як так, то чи росіяни їм на це дозволять?

Проблеми ці були у гострий спосіб поставлені і дискутовані на лютневому пленумі Центрального Комітету КП СССР. Перший секретар КП Литви, А. М. К. Бразаускас, у своїй промові, заступав беззастережно право КП Литви відлучитись від КП СССР (Верховна Рада Литви уже давніше здеклярувала 6-ту статтю конституції СССР неправосильною в Литві — М.М.) і бажання литовців мати свою незалежну державу. Коли Ґорбачов спитав його, чи комуністи-члени Компартії Литви будуть вибирати своїх представників на XXVIII з'їзд КП СССР, він відповів: „Мені важко відповісти", що, мабуть, треба інтерпретувати як „ні". Бразаускас боронив теж самостійницьку організацію „Саюдіс", з якою КПЛ формально співпрацює. (З деклярацій провідників „Саюдіс" після виборів виходить, що ця співпраця буде продовжуватись).

Промовляв там теж М. М. Бурокявічюс, секретар новоствореного конкуренційного ЦК КПЛ, що репрезентує росіян та литовських коляборантів. Він, між іншими, сказав: „Я глибоко переконаний, що той, хто сьогодні сіє неприязнь до російської нації, хто хоче відірвати литовський народ від російського та інших народів СССР, риє яму литовському народові".

Новоспеченим демократам з КП СССР ідея відокремлення КП Литви від КП СССР та ідея незалежности Литви цілком не сподобалась. Ось кілька коментарів: „...треба в найкоротші строки вжити найрішучіших заходів, які забезпечили б організаційне оформлення і нормальну діяльність у республіці Компартії Литви, яка продовжує залишатись на Платформі КПРС".

„Якщо цього (що діється в Литві) товариші не розуміють, то ми маємо справу з політичним інфантилізмом, який прирікає Компартію Литви на зникнення тим швидше, чим інтенсивніше підуть у республіці сепаратистські процеси".

„Усі ми знаємо про особливу небезпечність націоналізму. Але саме явище виникає то тут, то там, як неприборканий Фенікс з попелу".

„...розпалюються націоналістичні ідеї, йде спекуляція на історичних подіях. Активно формується образ „окупантів" в особі Радянського Союзу"...

„З'явилась дуже небезпечна версія, що начебто Литва зазнає економічної блокади з боку СРСР".

„Необхідно вжити всіх заходів для того, щоб вони (члени конкуренційної КПЛ) мали свою базу, свої кадри, і головне — мали право голосу, для чого їм потрібні засоби масової інформації".

Подібні позиції зайняв Горбачов: „На жаль, доводиться констатувати, що зараз в (литовській) республіці переважають сепаратистські настрої. (КПЛ досягнула) популярності ...не за рахунок відстоювання принципових позицій, а в результаті відступу від них, пристосування до сепаратистських настроїв, підігрівання націоналістичним силам. (...) Складається відчуття, що керівництво Компартії Литви, як і раніше, не усвідомлює небезпеки курсу, який проводиться. (...) Тепер, думаю, можна сказати — вже передбачувані наслідки. Те що сталось, показує — це незвичайно небезпечний шлях. ...робляться спроби виключити КП Литви на платформі КПРС (цебто КП що її в дійсності зорганізували росіяни — М.М.) з суспільно-політичного життя республіки, лунають навіть погрози оголосити її поза законом. Так, що тим товаришам там нелегко. (...) ...ми повинні... подати підтримку товаришам, які залишились на позиціях зв'язку з КПРС. (...) (Пленум повинен) Підтримати в роботі тимчасовий ЦК Компартії Литви (на плятформі КПРС), вживши заходів щодо створення необхідних умов для його діяльности".

Цього роду реакції російських провідників продиктовані виключно імперіяльними мотивами, тому що формально, вони є цілком іллогічні. Адже ж пленум ЦК КП СССР вирішив покінчити з монополією Партії і дозволити на організацію інших політичних партій. Така реформа повинна б автоматично включати можливість, що скоріше чи пізніше КП СССР опиниться в меншості й тоді інша партія чи коаліція інших партій перебере владу в СССР. Та ці інші партії, які переберуть владу, напевно будуть переважно російськими партіями. Вони будуть мати дуже мало членів іншої національности і напевно не будуть включати різних неросійських „рухів" і партій. Наприклад Саюдіс — це організація ніяк непов'язана з російськими подібними організаціями. Отже чому б росіяни мали обурюватись виступом КПЛ з КП СССР?

Можливо, що виступ з КП СССР — це останній цвях в домовині російського інтернаціоналізму. Своє бажання затримати в своїх руках могутню імперію росіян якраз і прикривали цього роду ідейками. Завдяки, до значної міри, акції КПЛ, ілюзія та тепер уже остаточно трісла як миляна банька. Все що залишається — це чистий національний російський імперіялізм, бож в ім'я чого іншого росіяни узурпують собі право володіти чужими народами?

Коли тепер в адміністрації Литви опиняться литовські самостійники, тоді вони адміністративними і законними актами почнуть відлучуватись від СССР. Цього роду розбудова незалежної держави заторкне центральний банк, гроші, дозвіл на громадянство і поселення, вилучення усіх підприємств з-під опіки московських міністерств, економічні реформи, право на

(Закінчення на стор. 3)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про „мою" і „твою" Україну

Здається, ще ніколи від початку нашого „великого ісходу" на Захід не була нам Україна так близька, як саме в останніх місяцях.

Ми тут слідкуємо уважно за ходом подій, бігаємо на всі можливі доповіді приїжджих в гостину науковців, літераторів, на мистецькі виставки не дуже нам досі знаних мистців і на музичні імпрези музик, хорів, солістів з України, що тепер раз-у-раз виступають на Заході. Ми збираємо на різні фонди допомоги нашим землякам, допомоги дітям-жертвам Чорнобиля, посилаємо книжки, журнали, молитовники.

А вони „там", віддихнувши після стількох років свобідніше, хочуть якнайскорше впізнати все, що ми тут на Заході старалися у цих 45 роках затримати, зберегти, плекати. Вони жадібно читають наші видання, подивляють різні наші надбання, організаційне життя і зворушуються тим, що внуки тих, які виїхали з України все ще говорять українською мовою.

А до цього доходить ще і посилений безпосередній контакт — відвідини наші в Україні й наших рідних тут, в Північній Америці.

Одне слово — іде жива виміна думок, переживань, поглядів, ідей та надій на добре майбутнє.

Розуміється у кожного є своя думка, свої погляди і ми дуже далекі від цього, щоб їх усіх втискати в одну шухляду. А все ж тепер дуже часто завважуємо дивне явище, що багато із нас немов би мало свою власну ідею, що і як має проходити тепер в Україні та що і як треба нам тут для цього робити.

Існують також різні пропозиції відносно розв'язування сьогоднішніх проблем, які зміняються з дня на день і тут хоча, як кожний із нас уважає себе певним, що він має найкращу розв'язку, справді компетентних осіб до того дуже мало.

Але кожний думає, що як вже раз відвідає Україну — знає краще обставини, як другий, а вже зокрема, коли цей відвідувач не їде лише із-за родинних чи туристичних причин, а інших. А цих „інших" тепер багато та і є багато наших людей, що мандрують в Україну. А цим народжуються концепції... „моєї України" і самопевність, що вони найкраще знають, як розв'язувати тамошні проблеми.

Не інша справа також із деякими земляками, які нас тут відвідують. І вони часто не маючи досвіду із нашим життям дають поради чи вказівки, що ми тут повинні робити та як поступати.

Коротко кажучи, із зміненими в останніх місяцях обставинами — знавці тих обставин ростуть, як „гриби по дощі". Воно навіть не було б погано, якщоб усі один з одним не конкурували так гостро, мовляв „що він знає, — я знаю краще" і не старалися при тому ставити своє „я" на першому місці.

Процес відновлення будь-якої держави — поважний та повільний і до нього треба не одиниць, а цілого штабу фахівців і адміністраторів у кожній ділянці. Тому тепер кожний має своє місце і на кожному із нас лежить обов'язок у якийсь спосіб допомогти цьому процесові. Тільки тут не може бути ані „ти" ані „я" а ми. І не може бути ані „моєї" ані „твоєї" України, а тільки завжди наша Україна.

О-КА

Ірина Дибко-Филипчак

НА ДОРОГАХ ЖИТТЯ

Р. Володимир, „Манівцями", повість із сучасного побуту в Америці, В-во Ю. Середяка, Буенос Айрес, знімка автора та список його видань, 1989, ст. 248.

На літературній ниві чергова праця Р. Володимира завершилася успіхом — появою повісти „Манівцями". Ще так недавно змістом повісти „Андрій Первозваний" збагатив Р. Володимир цю ділянку теми, що перекликається з нашим найменш знаним а то й призабутим часом, коли то і у нас, як і в інших народів, процвітала своя мітологія. Повістю „Андрій Первозваний" здобув Р. Володимир нагороду на Конкурсі ім. Івана Франка. І так, як заговорило минуле в повісті „Андрій Первозваний" так заговорить, колись грядучим поколінням, повість „Манівцями". Хоча й зазначив автор, що повість із сучасного побуту в Америці, ми свідомі, що ця сучасність залишиться колись минулим і розкаже про ті нелегкі перші кроки еміґрантів, що хоч і на вільній землі Вашінґтона, але не без того, щоб і на ній не доводилось поборювати несприятливості.

Це про що читаємо в повісті „Манівцями" — про життя однієї родини, що із-за невідрадних умов війни опинилася на чужині, напевно можна примінити й до життя не однієї людини, родини. Кажуть, що життя зроблене з повторень, тому може стати повість „Манівцями" в пригоді на шляху і тим, що слідуватимуть, кому для просвітять подібні умови на шляху життя, щоб й вони зуміли незламно стрічати щодення, завжди шукаючи веселки... До речі, від початку існування Америки хтось тут був першим, комусь прийшлося із-за йому знаних причин, покинути рідний край і інколи й в невідрадних (а напевно тільки такі були) обставинах творити нове існування буття. Це ж бо вони створили й уможливили знайти й нам прибіжище в Америці.

Головною особою у повісті є Радомир, який очима мрійника завжди шукає в житті й людях веселки, як то і на обкладинці книжки видно. Але доля завзялася випробовувати стійкість незламности й на дорогах життя Радомира і його родини прокладає перешкоди, а вони внескінченість черґуються. Хоча в словах Радомира й дружини Соні відчуваємо гіркоту докорів, то все таки із-за безмежної відданости вервиці й молитвам Софії, стрічає родина у вірі на краще, щодення. Та, те щодення пронизане недугами Радомира, Софії, доні Катрусі у автомобілевому зударі, що перейшло у довготривале побування в шпиталі. Є й дошкульне шукання сина Дениса і доньки Орисі за працею. Всі невдачі дітей пронизують турботами відданих дітям батьків. Не тільки труднощі на дорогах життя Радомира, але і розчаровування стрічає він у людях своєї професорської праці, та загалу нашої діяспори.

Зміст повісти „Манівцями" — це опис дійсности життя без прикрас вислову, приглядаючись їй зблизька... без „окулярів". Описуючи дійсність життя, яке доводилось стрічати родині Радомира, автор зупиняється до подробиць, на жаль, на від'ємних прикметах і без... „рукавичок". Зокрема, коли зупиняється над станом моралі сьогоденної молоді, під впливом нищівних середників — алькоголю і більше... Частогусто стрічаємо в повісті й роздуми Радомира над цією ж дійсністю; тоді його думи злітають у світ духу, щоб в ньому зачерпнути хоч жменьку сили. У цьому помагає Радомирові довкілля природи, яку, автор Р. Володимир, добірно описує — змальовує її прекрасні картини, що, їх читаючи, оживають перед очима читача. Ось, як передає автор, словами Радомира, прикмети цієї природи: „Як вигоює рани злободенних ударів і примирливо діє оця дрімота дрімливого степового відлюддя! В тишині й задумі черпає сили уся довколишня стихія". Придивляючися цій красі Радомир, пригадує рідний край: „В душі дрібною ниткою озвався окрилений рядок пісеньки з давніх літніх таборувань — „А верхи гір сягають зір"...

Краса просторів Америки захоплює і розхвильовує пієтизм до Всетворця життя і краси цієї природи. Ніжна душа Радомира любується могутністю гір і полями, що нагадують Україну. Радомир, часто подорожуючи, роздумує над долею друзів, яких примха воєнної долі скосила в заранні життя. Зміст повісти залишає по собі задуму — наводять до неї й філософічні роздуми Радомира. З ними може й не мусить погодитись читач, але авторові повісти Р. Володимирові не чужа глибина роздумів, що проявилася не в одній ділянці творів його. А їх — чимала кількість не лише в прозі, але і у збірках поезій, драмах, перекладах та історичних описах творів. А ось і довідуємося, що вже готується до друку наступна історична повість із буття наших предків п'ять століть до Різдва Христа: „Тиверська провесна". Твори Р. Володимира можна замовити, звертаючись на адресу: Roman Kuchar, Ph.D., 2402 Canal Blvd., Hays, Kansas, 67601.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

А СКІЛЬКИ Ж ТАТАР У КРИМУ?

В статті „Зустріч з науковцями з України" („Свобода" з 24-го січня), Н. Пазуняк коментує їх доповіді, що мали місце в Східньоевропейському Дослідчому Інституті ім. Липинського у Філядельфії. Смію припускати, що коментатор акуратно спрецизувала їхні погляди. Мене затурбував один абзац у доповіді академіка Русанівського, де він заторкнув питання національностевих відносин деяких районів України. Якщо у відношенні до Галичини числове відношення українців (97%) дещо перебільшене, а в відношенні Донбасу (50%) (відповідає правді) в Донецькій області, українців було 50.8%, а росіян 43.0% у 1979 році, викликає значний сумнів відношення про Кримську область. Ось сумнівний абзац: „В Криму українське населення в меншості, а в більшості там було татарське населення; після виселення його за сталінського режиму, росіяни там стали переважати".

Стан кримських татар не був корисним для них вже з половини минулого століття, коли татари, під різними проводами, почали поголовно переселюватись до Туреччини, яка навіть стимулювала таке переселення. Проф. Кубійович в Енциклопедії Українознавства (т. 1, ст. 168) пише: „За переписом 1926 р. на 714,000 населення українці становили ледве 10.8%, татари 25.1%, росіяни 42.2%, а 21.9% інші. Давні володарі краю — татари, становили ще в 1897 р. 35.5% всього населення, але відсоток їх постійно падає через іміґрацію українців і росіян. В 1926 р. татари становили навіть у південній татарській частині краю лише відносну більшість".

Коли в 1987 році делеґація кримських татар зустрілась з президентом Ґромиком і вимагала повернути їм Кримської АССР, то Ґромико привів докази, що перед їх виселенням у 1941 році, татари становили всього 19.4%. Судячи по тому, що кримські татари не мають „аналога" серед тюрк-

(Закінчення на стор. 4)

Мирослав Лябунька

КРИЗА ПРОВОДУ — У КРИТИЧНИЙ ЧАС

V

А саме якраз через такі суспільні гріхи, як недовір'я, підозріння, обмова з ціллю компромітації, інтриґантство, донощицтво, роздор та інші й вносять у наші громади розбрат, ненависть, нездорову конкуренцію, чи хоч би небажання співпраці для добра справи. Тим самим вони створюють не абиякі труднощі в нашому громадському й політичному житті, що їх нам тепер якраз аж ніяк не потрібно. Але заки ми створимо таку братерську атмосферу та почнемо щорічні застанови на рівні одиниці й громади, спробуймо у найбільш загальних рисах підбити наші еміґраційні балянсові книги саме тепер, щоб у ці важливі дні бодай поверхово запізнатись із нашими активами і пасивами, що ними ми повинні б виказатись і перед нами самими та й перед батьківщиною, бо якраз настав час, коли ці книги врешті можна відкрити (досі можна було відмовлятись від цього, мовляв, немає зв'язку з Україною та й неможливо для неї нічого зробити). Згадаємо тільки найважливіші здобутки й недомагання еміґрації. Зачнемо, як і водиться, від активів.

А. Здобутки еміґрації.

Матеріяльна — Фінансова база. Своєю заробітковою працею у важких умовинах, особливо в початках, українська нова еміґрація, т. зн. повоєнна еміґрація (після Другої світової війни) створила в країнах поселення матеріяльну, **фінансову базу — так на індивідуальному, як і громадському рівні. Ця база кріпшала, як зростали заробітки й** ощадження не лише із фізичної праці, але і з праці фахівців професіоналів та із заробітків, що їх приносили приватні, часто родинні, дрібні підприємства. Із зростом матеріяльного добробуту українського еміґранта, підносився рівень його життя і побутової культури. Діти еміґрантів/міґрантів здобували вищу освіту, що є крім успадкованого маєтку, єдиною запорукою соціяльної мобільности вгору для дітей і взагалі нащадків іміґрантів у країнах поселення. Успіхи ці були наслідком незаперечної працьовитости й назагал второпної ощадности українських поселенців. Ці аспекти українського іміґранта варто підкреслити, бо на них звертало увагу чужинне окруження і це мало додатні наслідки для українського іміґранта заробітчанина.

Матеріяльні здобутки, що їх українські еміґранти осягнули — від некваліфікованого робітника (нерідко колишнього інтеліґента, тепер у нових, чужих обставинах зі шкодою для нього й українського народу — здеклясованого) й до професіонала фахівця та підприємця включно, як і осяги на полі науки ряду визначних вчених, вказують на те — що може осягнути українська людина в обставинах, що хоч і не конечно їй сприятливі, але які дають людині можливість виявити ініціятиву та таланти. Праця українського іміґранта в країнах поселення була корисною і для цих країн, бо вона також якоюсь мірою була вкладом в економічне, наукове і культурне життя цих країн. Цей матеріяльний добробут мав без сумніву добрі наслідки й на рівні громадському, бо позначився певною жертвенністю у першу чергу свідоміщої, громадсько й політиччо заанґажованої частини іміґрації, на народні цілі, т.зн. на українські організації товариства й інституції діяспори, що їх створення, існування та просперування треба вважати другим з черги осягом і здобутком української післявоєнної еміґрації.

Організоване життя діяспори. **Нова українська іміґрація в країнах поселення, головно на американському континенті, виказала від самого початку велику енерґію в самоорганізуванні свого життя в усіх його різногранних виявах.** Перш усього треба зазначити, що прибуття нової іміґрації, яка в основному була політичною еміґрацією, що була обставинами змушена стати заробітковою (але ніколи не втратила цілковито свого первісного характеру — політичної еміґрації) зміцнило та продовжило життя іміґраційних громад, що вже існували в окремих країнах, у деяких випадках вже від кінця минулого століття. Це стосується головно церковних громад, забезпеченевих союзів та інших фінансових установ (в першу чергу банкових) та частинно існуючого вже шкільництва, головно при католицьких парафіях.

Далі, нова іміґрація почала на новому терені, у країнах свого поселення, відновлювати товариства та інституції, що існували в Україні, але були замкнені чи знищені в часі війни окупаційними режимами, або постали в промежутковому часі, себто в часі перебування нової еміґрації у таборах переміщених осіб перед розселенням у країни постійного поселення, як наприклад: Пласт, Спілка Української Молоді, Організація Демократичної Української Молоді, студентські громади й клюби, як і студентські конфесійні та ідеологічні об'єднання (ТУСМ, Зарево, Обнова). На окрему згадку заслуговують жіночі організації, в окремих країнах (як наприклад, Союз Українок Америки, що видає свій журнал „Наше Життя" та створив і розвинув Український Музей), що об'єднані у Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО). Скоро постала потреба також творити нові організації і установи на поселеннях, бо цього вимагали нові умовини життя, як наприклад: школи українознавства, спортові клюби, мистецькі студії, нові фінансові установи на громадських основах (кредитові банки Т-во „Самопоміч"), як і прийшлось будувати нові церкви, нові народні доми, оселі для молоді та відпочинкові оселі для старших громадян і т.п.

Продовження буде.

Напередодні загальних зборів кредитової кооперативи „Самопоміч" в Ню Йорку

У березні 1951 року сталася важлива переломна подія в житті української громади Ню Йорку, яка принесла зі собою великі зміни не тільки на базі фінансового розвитку і добробуту населення метрополії, але згодом і цілої діяспори.

В Ню Йорку була заснована кредитова кооператива „Самопоміч" з метою створити українській громаді власну фінансову установу і нести її членам всебічну допомогу в щоденних життєвих потребах. Сильна постанова і наполегливість основників, зрозуміння громади створити сприятливі умови до її скорого й успішного розвитку, в короткому часі вона розвинулася до солідної фінансової інституції.

На кінець 1989 року кредитівка „Самопоміч" мала суму 169,667, 827 дол. Дуже велика сума! Очевидно, гроші в обороті роблять гроші, майно зростає, тому нині, коли ми читаємо ці рядки, загальна сума вже виросла і становить понад 171 міл дол. „Дуже важливою фінансовою базою для банку є власне добро, бо воно є певною і твердою запорукою його існування, стабілізації, — твердить д-р І. Сєрант, — і наше власне майно вже переступило 20 міл. дол."

За час свого існування (32 років) вона видала мільйони на допомогові акції. Нині іде велика допомога Україні. Значні суми ідуть для наших поселенців в Аргентині, Бразилії. Ось що

Дирекція кредитової кооперативи в Ню Йорку

пише о. П. Бальцар, ЧСВВ, з Бразилії: „Дякую за щедру „коляду" для наших бідних родин. За ці гроші куплено 1000 кг муки, 200 кг цукру, 90 літрів оливи, 3 баньки меду по 26 кг та ще інші продукти для бідних, щоб принести трохи радости з Різдвом Христовим для 100 родин". Таких подібних листів подяки прийшло більше. Як бачимо, кредитівка стала не тільки корисною фінансовою установою, але і добродійною. Гроші при добрій і розумній господарці можна примінити і на здобуття цінних вартостей, добрих діл.

Ще слід тут підкреслити, що кредитівка платить своїм членам вищі дивіденди на вклади, ніж інші комерційні американські банки, вищі відсотки на щадничі сертицікати, дає безплатне життєве забезпечення (залежно від віку) до 2,000 дол.

Тут полагоджуються всі потреби членів з найбільшою увагою і дбайливістю, бо це ж і є перше завдання кредитівки — вона в першу чергу громадська установа.

У власному журналі „Наш Світ" будуть подавані регулярно всі фінансові новини, а також громадські і важливі події з України.

Точні і цікаві звіти будуть подані окремими референтами на 39-их загальних зборах кредитової кооперативи „Самопоміч" які відбудуться 25-го березня ц. р. На цих зборах велика „родина" кредитівки буде обирати склад дирекції, людей чести і довір'я. Їм бо довіряються великі надбання громадського майна, яким вони будуть завідувати, і продовжувати стояти до послуг своїм членам, а також продовжувати добродійну допомогову акцію на всіх ділянках суспільного життя українців в діяспорі, а нині дуже потрібну допомогу нашому народові в Україні.

За-тей

ТРАГІЧНА КАТАСТРОФА сталася у Філядельфії в середу, 7-го березня, о год. 8.20 ранку. В міській підземці зійшли з колії три останні вагони шестивагонного поїзду. В наслідок аварії загинули три особи, понад 160 було поранено, з них шість осіб знаходиться у тяжкому стані. Причини катастрофи розслідуються. Водії поїзду піддалися лікарському обстеженню та протинаркотиковим аналізам. Генеральний директор Південносхідного управління транспортації Луїс Гамбачінні сказав, що він виключає людський фактор як причину аварії. Вагони, які обслуговують пасажирів на трасі, де стався випадок, 30-річної давности. Перевірці підлягла система технічної контролі та безпеки.

СПРОСТУВАННЯ

У „Спортових Вістях" („Свобода" з 6-го березня) в повідомленні УСЦАК „Курс відбиванкових суддів", у підписі секретарки неправильно подано прізвище. Має бути Марійка Бокало. В цьому ж числі „Свободи" в статті „Спортова Школа УСВТ „Ч. Січ" — 1990", в кінцевому розділі, в 5-му реченні здолини слід читати: „Як і минулими роками, учасниці й учасники Спортової Школи вишколюватимуться фізично й духовно". — Ред.

Цікаво...

(Закінчення зі стор. 2)

індивідуальну власність, поліція, військо, пошта, транспортація, засоби комунікації, і зносини з закордоном у формі дипломатичних та консульських представництв.

Росіяни можуть в цьому литовцям перешкодити і економічними засобами, і силою. Коли б вони перервали доставу нафти та сирівців, тоді литовці нагло стали б дуже бідними людьми, хіба щоб дістали велику грошову допомогу зі Заходу. В тих обставинах така допомога досить неправдоподібна. Друга можливість, це, звичайно, силою розігнати адміністрацію литовських самостійників і поставити чи післати на їх місце своїх людей. З практичної точки зору, це не було б так дуже тяжко зробити. В цій ділянці росіяни мають величезний досвід. Це була б теж ситуація подібна до демократичної Південної Африки, де цього роду речі роблять там уже довгий час, цебто, одна демократія для білих, друга для чорних.

Не виключене, що це й буде політика росіян супроти Литви та інших поневолених народів. Для цього вони щойно створили одне „демократичне" виправдання. Вони збираються впровадити в життя закон, на основі якого республіка може виступити з СССР п'ять літ після того, як сімдесят п'ять відсотків населення підтримає цю акцію.

У нас казали — от, хитрий москаль! Десятиліттями вони висилали до республік своїх колоністів, а місцевих людей перекидали поза межі їхніх національних територій. (В 1932 році в Україні було 9.2 відс. росіян, а тепер їх є біля 20 відс.). І тепер хочуть затримати імперію на основі „демократичного" плебісциту, що його в дійсності будуть вирішувати російські колоністи і зрусифіковані націонали. Коли б вони зажадали цих плебісцитів від литовців чи українців, тоді пропорція сімдесят п'ять відс. була б досить прийнятною. Та вимагати сімдесят п'ять відс. від усього населення — це звичайне імперіяльне окозамилювання.

Отже з промов на пленумі ЦК КП СССР і з законодавчих потягнень виходить, що росіяни цілком не збираються дозволити поневоленим націям на вихід з СССР. З другого боку — не є виключене, що литовці, та може ще й інші будуть продовжувати ухвалювати закони, які будуть іти в напрямі усамостійнення їхніх народів, і які будуть в конфлікті із законами імперії. В останній хвилині стало відомо, що Горбачов хоче викупу в сумі 33 біл. дол.

ДИСКУСІЯ, ЯКУ ВЕДУТЬ директори Сі-Ай-Ей В. Вебстер та секретар оборони Д. Чейні над військовою загрозою для ЗСА та Заходу зі сторони Совєтського Союзу має дуже велике політичне значення. Визначення розсягу загрози зі сторони СССР є точкою опору при плянуванні військового бюджету та стратегії та має велике значення у дискусіях в Конгресі про зменшення бюджету Пентагону. Директор Сі-Ай-Ей В. Вебстер сказав, що ексерти американської розвідувальної агенції впевнені у тому, що Совєтський Союз не представляє собою серйозної воєнної загрози в майбутньому навіть, якщо президента М. Ґорбачова замінить твердолінійний консерватист. Секретар оборони Д. Чейні в телевізійному інтерв'ю висловив своє обурення з приводу твердження В. Вебстера тому, що він в той самий час намагається переконати Білий Дім не зманшувати фондів на оборонні цілі. „Ще кілька років тому ніхто не міг передбачити, що станеться в Совєтському Союзі, — сказав Д. Чейні, — так що мені тяжко робити рішучі та швидкі рішення про майбутні мирні наміри совєтів, про успішність Горбачова та про те, що СССР вже ніколи не буде проводити загарбницької політики відносно решти світу". Речник Пентагону П. Вілліямс сказав, що не зважаючи на розмежування у поглядах Вебстера та Чейні у „передбаченні майбутнього", вони згоджуються в основних питаннях політичної ситуації. Речник Адміністрації президента Дж. Буша М. Фицвотер сказав, що „різні погляди Вебстера й Чейні на воєнний потенціял Совєтського Союзу дають добрий образ цієї пр..леми".

ПОШТОВА СЛУЖБА плянує підвищити оплату за поштові послуги. Вартість звичайної 25-центової марки збільшиться до 30-ти центів. Подорожіння від 10 до 25 відсотків стосується всіх поштових послуг, включно з посилкою ділової кореспонденції, пачок і бандеролів в залежності від кляси. Це буде найбільш відчутне підвищення цін за поштові послуги в ЗСА за останніх 127 років. За попередніми підрахунками, воно приведе до того, що середній американець за рік витрачатиме на поштові послуги на 10-11 дол. більше. Щоденник „Ню Йорк Таймс" подає таблицю запланованої підвишки цін за поштові послуги, яка ввійде в силу в лютому наступного року. Тепер бюджет поштової служби ЗСА нараховує 35 біл. дол. в рік, з яких 83 відсотки йде на оплату праці 757,000 працівників та службовців. Навіть якщо поштові служби в Америці подорожіють, вони все рівно залишаться найдешевшими порівняно з рештою розвинених країн світу. Вартість звичайної поштової марки в Західній Німеччині — 59.9 центів, а в Японії — 42.8 центів. Визначаючи середній рівень подорожіння на 19 відсотків, керівник Поштової служби ЗСА Ентоні Франк сказав, що в зв'язку з інфляцією, яка за той самий період часу зросла на 13 відсотків, підвишку цін на поштові послуги можна вважати незначними.

ПРИБІЧНИКИ НОВООБРАНОГО президента Нікараґуа Віолети Барріос де Чаморро зустрілися в понеділок, 5-го березня, з секретарем Державного департаменту Джеймсом Бейкером щоби представити йому свій плян економічної відбудови, прохати ЗСА про всебічну допомогу та обговорити плян демобілізації нікараґуанських повстанців. У представленому пляні президент Чаморро пропонує продати державні підприємства, елімінувати державну допомогу багатьом виробництвам, зліквідувати урядові правила для економіки країни та впровадити нову валюту зі сталим валютним курсом, пов'язаним з американським доляром. Із такими змінами дорадники президента В. Чаморро заявили офіційним чиновникам ЗСА, що Нікараґуа могла б сподіватися економічного росту на 10 відсотків кожного року впродовж наступних п'ятьох-шістьох років. Вони твердили, що це дасть можливість країні „стати на ноги" та збільшити свою видайність у продуктивності та послугах до такого рівня, який існував в 1977 році перед сандіністською революцією.

В першу річницю смерти нашого Дорогого Приятеля
бл. п. Любомира Пєха
складаємо 50 долярів на ЛІТОПИС УПА.
Катерина і Іван ЛЯЛЮК

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що 24-го лютого 1990 р. померла

бл. п.
Ольга Стебновська
з Вірстюків

Похоронні відправи відбулися: 27-го лютого, панахида в заведенні М. Насевичів і Служба Божа 28-го лютого з української католицькій катедрі Непорочного Зачаття ПДМ у Філядельфії, та поховання на цвинтарі в Факс Чейс, Па.

В глибокому смутку:
сестра — ЕМІЛІЯ ВІРСТЮК
ДАРІЯ ПАСІЧНЯК з Родиною
ТЕТЯНА ОБУШКЕВИЧ з Родиною

В сороковий день смерти та в інші дні, будуть відправлені Служби Божі в українських католицьких церквах в Римі, в намірені Покійної.

Український Науковий Інститут Гарвардського університету (УНІГУ)
та
Фонд Катедр Українознавства (ФКУ)
ділиться сумною вісткою зі своїми Меценатами, Представниками, Жертводавцями і Прихильниками та всім Українським Громадянством, що в четвер, 1-го березня 1990 р. у Фльориді відійшла у Вічність
Визначна Меценатка і Фундаторка української науки

сл. п.
Емілія Дороцька Кулик

нар. 10-го лютого 1909 р. в Городенці, Україна.
Похоронена на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.
ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!
Залишила в смутку:
сестрінки — ЛАРИСУ і МАРТУ з родинами
Висловлюємо наші щирі співчуття всій Родині та Приятелям Покійної.
ДИРЕКЦІЯ УНІГУ
ГОЛОВНА ЕКЗЕКУТИВА ФКУ

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА Джорджа Буша запропонувала новий законопроєкт, згідно з яким федеральні фонди будуть концентруватися на головні магістралі країни, а стейтові уряди матимуть на відповідальності будування та ремонтування місцевих доріг. Федеральні податки за бензину залишаться без змін, як обіцяв президент Буш, але Адміністрація настоює на підвищенні стейтових податків за бензину. Федеральна влада витрачає 14 біл. дол. на рік на головні магістралі країни. Згідно з новою програмою федеральна влада фінансуватиме 160,000 миль важливих магістраль країни, а за решту 740,000 миль доріг відповідатиме місцева стейтова влада. Цей плян законопроєкту розглядався в четвер, 8-го березня, коли президент Дж. Буш проголосив нову політику транспортації. Цього ж вечора секретар транспортації Самуел Скінер обговорював законопроєкт в Конгресі. Деталі цієї дискусії, нажаль, не будуть опубліковані в найближчих кількох місяцях, тому що конгресові дебати цього типу продовжуються приблизно рік. Незалежно від того як будуть розділені витрати, водії автомобілів будуть платити нові податки за бензину, більшу плату за переїзд, тощо, якщо не федеральній владі, то стейтовій.

А скільки...

(Закінчення зі стор. 2)

ських народів, фізично вони не могли б стати „великим народом" і скоріше чи пізніше мусіли б розплистись у російсько-українському морі. Отож, коли в 1926 році на Криму жило 714,000 чоловік, на 1-го січня 1987 року там жило вже 2.4 міл осіб (зіст на 336%). Такий високий зріст викликаний механічним, а не природним ростом. Не дивно чому в Кримській області проживає біля 67% росіян і 27-28% українців. Кількість татар, що повернулись на давні землі, досягає всього 1% і навіть за умов їх поголовного переселення (300-400,000), їх відсоткове відношення буде всього 11-12%. От так і виглядає фактичний стан національностей Криму, не підмащений улесливими парадигмами.

Д-р Омелян Бей
Шіппенсбурзький університет
Шіппенсбург, Па.